

Sygn. akt I KK 115/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Andrzej Siuchniński

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **U. D.**

skazanej z art. 207 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 12 maja 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego, w części niezawierającej rozstrzygnięcia o obligatoryjnym środku karnym, środku kompensacyjnym lub przepadku, na niekorzyść skazanej,

od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 20 grudnia 2021 r., sygn. akt VII Ka [...], zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 8 września 2021 r., sygn. akt II K [...],

uchyla pkt I zaskarżonego wyroku w części niezawierającej rozstrzygnięcia o obligatoryjnym środku karnym, środku kompensacyjnym lub przepadku i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 8 września 2021 r., sygn. akt II K [...], U. D. została uznana w pkt. 1 wyroku za winną popełnienia czynu z art. 207 § 1 k.k. i za to, na podstawie powołanego przepisu przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k., wymierzono jej karę 40 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych. W pkt. 2 wskazanego wyroku oskarżoną uniewinniono od popełnienia zarzuconego jej w akcie oskarżenia przestępstwa z art. 157 § 2 k.k., w pkt. 3 orzeczono o zaliczeniu na poczet kary grzywny okresu zatrzymania, a w pkt. 4 i 5 zawarto rozstrzygnięcia dotyczące kosztów.

Wyrok ten został zaskarżony apelacją Prokuratora Rejonowego w P., który oprócz podniesienia zarzutów błędów w ustaleniach faktycznych (pkt. III-IV apelacji) oraz obrazy przepisów postępowania (pkt II apelacji) sformułował w odniesieniu do orzeczenia sądu pierwszej instancji także zarzut obrazy przepisu prawa materialnego, w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., tj. art. 37a § 1 k.k. poprzez wymierzenie oskarżonej U. D. za przypisane jej przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. kary grzywny wysokości 40 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 20 zł w sytuacji, gdy zgodnie z art. 37a § 1 k.k. możliwe jest orzeczenie kary ograniczenia wolności nie niższej niż 3 miesiące albo kary grzywny nie niższej niż 100 stawek dziennych, przy równoczesnym orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku, czego nie uczyniono (pkt I apelacji).

Podnosząc powyższe zarzuty prokurator wniósł między innymi w pkt 1 zwykłego środka odwoławczego o zmianę zaskarżonego orzeczenia w zakresie rozstrzygnięcia z pkt. 1 części dyspozytywnej wyroku sądu *meriti* dotyczącego przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. poprzez wymierzenie na podstawie art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 37a § 1 k.k. kary ograniczenia wolności w wymiarze 4 miesiące ze zobowiązaniem U. D., na podstawie art. 34 § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k., do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie oraz orzeczenie, na podstawie art. 46 § 1 k.k., obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę poprzez zapłatę przez oskarżoną na rzecz pokrzywdzonej B. D. kwoty 500 zł.

Po rozpoznaniu wywiezionego przez prokuratora środka odwoławczego Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 20 grudnia 2021 r., sygn. akt VII Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że za przypisane oskarżonej U. D. w pkt. 1 części dyspozytywnej przestępstwo wymierzył jej karę 100 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 zł (pkt I wyroku SO), a w pozostałej części (pkt II) wyrok Sądu pierwszej instancji utrzymał w mocy, orzekając w pkt. III i IV o kosztach.

Od orzeczenia tego kasację „w części niezawierającej rozstrzygnięcia o obligatoryjnym środku karnym, środku kompensacyjnym lub przepadku” w trybie art. 521 k.p.k. – na niekorzyść skazanej – wniósł w dniu 23 marca 2022 r. Prokurator Generalny.

Autor kasacji zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. polegające na zaniechaniu prawidłowego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w O. podniesionego w apelacji prokuratora, wywiezionej od orzeczenia Sądu I instancji, zarzutu obrazy art. 37a § 1 k.k. w wyniku czego doszło do wyrażenia błędnego poglądu, iż w realiach przedmiotowej sprawy nie zachodzą przesłanki do orzeczenia środka kompensacyjnego, skutkującego wydaniem wyroku z rażącym naruszeniem przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 37a § 1 k.k., poprzez nieorzeczenie określonych w nim: środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku, to jest rozstrzygnięć obligatoryjnych w przypadku zastosowania regulacji zawartej w wymienionym przepisie i wymierzenia, na jej podstawie, zamiast kary pozbawienia wolności, kary ograniczenia wolności nie niższej od 3 miesięcy albo grzywny nie niższej od 100 stawek dziennych”.

W konkluzji kasacji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego, wniesiona na niekorzyść skazanej, z zachowaniem terminu określonego w art. 524 § 3 k.p.k., jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu bez udziału stron w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Jak trafnie podnosi skarżący, z treści art. 37a § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r.) wyraźnie wynika, że z przewidzianej w nim kompetencji do orzeczenia kary ograniczenia wolności albo kary grzywny zamiast kary pozbawienia wolności sąd może skorzystać wyłącznie wtedy, gdy spełnione są trzy warunki, tj. gdy przestępstwo zagrożone jest karą nieprzekraczającą 8 lat pozbawienia wolności (co miało miejsce na gruncie przedmiotowej sprawy, w której doszło do skazania za czyn z art. 207 § 1 k.k. z górną granicą ustawowego zagrożenia do 5 lat), przewidywana kara pozbawienia wolności nie przekroczyłaby roku i jednocześnie sąd orzeka środek karny, środek kompensacyjny lub przepadek.

Brak spełnienia któregośkolwiek z wymienionych wyżej warunków uniemożliwia wydanie orzeczenia o karze przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k.

Oskarżonej, w wyniku dokonanej przez Sąd drugiej instancji zamiany wyroku, wymierzono karę w przewidzianym przez ten przepis prawidłowym wymiarze 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych, korygując w ten sposób dotknięty obrazą prawa materialnego wyrok Sądu Rejonowego w P., którym karę grzywny orzeczono w wymiarze niższym niż dolny jej próg określony właśnie w art. 37a § 1 k.k.

Nie dokonano natomiast korekty wyroku sądu *meriti* w zakresie innego koniecznego warunku dla zastosowania rozwiązania art. 37a k.k. to jest orzeczenia równocześnie z wybraną karą wolnościową wskazanego w treści tego przepisu środka penalnego: środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku i to pomimo tego, że w wywiedzionym na niekorzyść U. D. środku odwoławczym prokurator obraży art. 37a § 1 k.k., poza wymienionym uchybieniem związanym z granicą możliwej do orzeczenia kary grzywny, upatrywał również w nieorzeczeniu wobec oskarżonej określonego w tym przepisie środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku, proponując adekwatny w jego ocenie środek kompensacyjny w postaci obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na rzecz pokrzywdzonej B. D..

Wskazana w treści pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego argumentacja kwestionująca zasadność przytoczonego wyżej zarzutu oskarżyciela publicznego, z której wynika, że zdaniem tego Sądu „w realiach

niniejszej sprawy, mając na uwadze okoliczności popełnionego przestępstwa sąd odwoławczy uznał, że nie zachodzą przesłanki do orzeczenia wnioskowanego przez skarżącego zadośćuczynienia” (k. 371), świadczy o braku ze strony Sądu drugiej instancji prawidłowej interpretacji normy zawartej w art. 37a § 1 k.k. Nie ulega przecież wątpliwości, o czym wspomniano już wyżej, że orzeczenie jednego ze środków wymienionych w art. 37a § 1 *in fine* k.k. ma charakter obligatoryjny, a nie – jak to by wynikało z powołanego wyżej poglądu Sądu odwoławczego – fakultatywny, stanowiąc warunek *sine qua non* do zastosowania przewidzianej w omawianym przepisie instytucji. Zasadnie w związku z tym Prokurator Generalny podnosi dokonanie przez sąd *ad quem* nierzetelnej kontroli instancyjnej wyroku Sądu pierwszej instancji, a w związku z tym rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k., jeżeli uwzględni się bezsporną okoliczność, iż przypisany U. D. czyn, stanowiący przestępstwo trwałe, zakończył się w dniu 13 lipca 2020 r., a więc w stanie prawnym – jeżeli chodzi o treść art. 37a § 1 k.k. – obowiązującym od dnia 24 czerwca 2020 r. Uchybienie to miało przy tym istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, tak bowiem interpretować należy niezastosowanie przepisu prawa materialnego stanowiącego normę o charakterze obligatoryjnym.

Oczywista zasadność nadzwyczajnego środka zaskarżenia, przy uwzględnieniu treści art. 425 § 2 zd. 2 k.p.k. (Sąd Najwyższy podzielił w tym względzie również ten wywód autora kasacji, w którym odwołał się on do poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale pełnego składu Izby Karnej z dnia 28 października 2015 r., I KZP 21/14, OSNKW 2016, z. 1, poz. 1), skutkowałą uchyleniem wyroku w zaskarżonej części oraz przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu ponieważ usunięcie stwierdzonego uchybienia możliwe jest na etapie postępowania odwoławczego.

Procedując ponownie Sąd Okręgowy w O., uwzględniając zapatrywania prawne Sądu Najwyższego, rozstrzygnie w zakresie, w którym nastąpiło uchylenie, a więc co do zarzutu zawartego w apelacji oskarżyciela publicznego związanego z zastosowaniem przy orzekaniu o karze wobec U. D. art. 37 a § 1 *in fine* k.k. Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

